

Нова српска политичка мисао

Економска политика

Колико има смисла референдум о приступању Србије Европској унији - и када?

Мирослав Н. Јовановић

субота, 13. мај 2017.

1. Увод

Циљ ове расправе је расветли битну ствар око могућег референдума о приступању Европској унији (ЕУ) који би власт у Србији понудила народу. Са једне стране наведена могућа понуда најширем бирачком телу изгледа као потребан и разборит демократски потез, док са друге стране наведено може да изгледа као заблуда и замајавање народа да одлучује о тако важном питању о којем је ‘елита’ већ донела одлуку тако да могући референдум нема никакав значај нити истински смисао.

Почињемо речима о будућности ЕУ, настављајмо затвореношћу ЕУ за проширења бар до 2025, затим референдумима као друштвено-политичком технологијом у ЕУ, а на крају закључујемо о томе како би Србија требало да се постави у погледу свог бесконачног и безизгледног ‘европског пута’.

2. Будућност ЕУ

На почетку, пођимо од две врло храбре и неизвесне претпоставке у погледу могуће будућности ЕУ. Прва је да ће ЕУ да опстане и постоји у будућности, а друга је да ће (ако опстане) да буде и даље привлачна за постојеће земље чланице да у њој остану. Наведено је битно јер Србија треба да зна у какву то међудржавну организацију улази, која је реална цена приступа и да ли наведени улог вреди неизвесних могућих користи у далекој будућности?

У погледу прве претпоставке сматрамо да ће ЕУ да опстане. Земље вероватно неће да је угасе као што је то био случај са рецимо Саветом за узајамну економску помоћ (1949-1991), али је велико питање у шта ће да се претвори ЕУ: да ли ће да доживи судбину Светог римског царства (962–1806) које је било крцато разним споразумима, али без стварног значаја или пропале Лиге народа (1919-1946).

Без обзира на разне изјаве политичара, ЕУ наставља да се пред очима света урушава већ једну деценију. Не само да нема обећаног економског напретка, али ни изгледа да ће ускоро да се појави, земље чланице ЕУ не могу већ једну деценију да се договоре ни око чега битног. А и ако се договоре (рецимо око фискалних расхода или око расподеле огромног таласа избеглица из муслиманског света) тада тај договор не поштују и занемарују. Шенгенски споразум је доведен у питање и долази до видног назадовања у европској интеграцији. Дакле, битан је и неизвесан будући садржај интеграције у ЕУ.

Друга храбра и неизвесна претпоставка је будући обим чланства и привлачност ЕУ. Демократски стабилна и економски развијена Британија напушта чланство ЕУ. Ово је озбиљан ударац за ЕУ јер се њено чланство круни. Британија напушта ЕУ јер жели да поврати слободу у одлучивању о сопственим корацима, а не да неизабране технократе у Бриселу одлучују уместо да то чине од народа изабрани представници у парламенту Британије. Када Британија напусти ЕУ 2019. и ако то напуштање буде повољно за Британију (или њене делове који буду ван ЕУ), питање је ко је следећи у реду за излаз из ЕУ? Да ли ће ЕУ у којој нема изгледа за опипљив економски напредак у дужем року да буде привлачна осталим чланицама да у њој остану? Дакле, битан је будући обим чланства у ЕУ.

3. Нема проширења ЕУ бар до 2025.

Политичари су у Србији или обмањивали или доводили народ у тешу заблуду о приступању наше отаџбине ЕУ. Зоран Живковић, је својевремено као Председник владе Србије предвиђао да ће Србија бити у ЕУ 2007.^[1] Божидар Ђелић, вицепремијер, предвидео је да ће Србија постати пуноправна чланица ЕУ на Видовдан 2014.^[2] И где се сада налази Србија? Сва та изневерена и олако дата ‘обећања’ испала су као плод или нестручности или обмањивања.

Без обзира на слаткоречивост домаћих и иностраних политичара који често гостују у Србији, њихове речи у погледу приступања Србије ЕУ имају малу или никакву обавезујућу снагу. Толико је излизано уверавање о ‘европском путу’ или ‘европској перспективи’ Србије да су наведене речи одавно постале трула даска. Инфлаторно коришћење тих фраза их је обезвредило јер не постоји јасан и тачан датум приступа Србије ЕУ као што је то био случај када су државе бившег Источног блока приступале ЕУ. Такав јасан датум неће бити пружен Србији из два јасна разлога. Прво, земље ‘старе’ ЕУ су се грдно покајале што су примиле у чланство земље бившег Источног блока. Ове ‘нове’ земље су постале потрошачи европских вредности и фондова, а не доприносиоци. Друго, Србија је врло проблематична држава. Само да споменемо њене границе које више од 20 држава ЕУ не признаје.^[3] Србији неће бити дат тачан датум приступања ЕУ још врло дуги низ година.

После покретања Брегзита (бега Британије из ЕУ) еврократе и политичари из осталих 27

земаља ЕУ настоје да тај тежак ударац ублаже празном причом о проширењу ЕУ у смислу да то упражњено место треба да се попуни новим чланицама. Има 27 земаља које (за сада) остају у чланству ЕУ и толико министара за иностране послове. Србија може да очекује током године скоро сваке две седмице посету неког министра из ЕУ који ће да понавља излизану причу о дивној европској перспективи Србије без опипљивих и јасних мерила и датума, па ту нема и неких обавеза за ЕУ. Главно је да се иста 'европска прича' понавља као шлагер на поквареном грамафону. То је што се тиче олакших изјава политичара. Олакших јер су уопштене и немају никакву обавезу.

Сада долазимо до две битне одређене и омеђене чиненице које реалне изгледе за приступање ЕУ стављају у мрачни запећак ЕУ. Прва се тиче Бреگزита. Овај тежак, замршен и неизвестан процес је препун политичких и правних минских поља који ће да запосле све најважније ресурсе ЕУ у годинама које предстоје.^[4] Све и да жели, најбитнија машинерија ЕУ неће бити у могућности да се посвети једном за ЕУ небитним процесу који се тиче проширења, а све земље које су у чекаоници ЕУ су проблематичне. Земљама из чекаонице обећаће се и даље 'европска перспектива', пружиће им се можда и нешто више новца него раније као помоћ, а све то у намери да се одржи политички напон и да се замајавају далеком и неизвесном 'европском перспективом'.

Друга чињеница тиче се јасног званичног документа о перспективи саме ЕУ. Европска комисија је припремила за шездесетогодишницу ЕУ документ 'Бели папир о будућности Европе'^[5] до 2025. (01.03.2017). Наведени документ представља званичну политичку платформу која разматра пет различитих сценарија развоја ЕУ. **Реч проширење се не спомиње.** Значи нема скорог проширења ЕУ тако да треба да се све слатке речи појединачних политичара о проширењу ЕУ потпуно занемаре. Раздобље до 2025. је јако дуго у политици. Врло је неизвесно шта ће се догађати и у месецима који предстоје, а да не спомињемо године или деценије.

4. Референдуми у ЕУ

Референдуми нису, на жалост, друштвено-политичка технологија којом се често решавају за народ битна питања у ЕУ. Одлуке се најчешће доносе у малим групама иза затворених врата па се решење намеће народу као, рецимо, увођење евра (нико није питао немачке

гласаче шта мисле о томе). Понекад се тражи потврда већ донетих решења на рефередумима, а ко се не добије жељени или захтевени одговор, тада се рефередуми понављају (Данска, Ирска) све дотле док се не добије потврда већ донетих решења.

Понекад се воља народа демократске државе у ЕУ потпуно изопачи. Жан Клод Јункер, Председник Европске комисије, није изабран на рефередуму и има плитак демократски корен на свом положају, запретио је Грцима 12.12.2014. да их ‘чекају велики проблеми ако гласају погрешно’. Уместо аргумената о бољитку, користе се аргументи претње. На следећем рефередуму о плану Тројке (Међународни монетарни фонд, Европска централна банка и Европска комисија) за ‘финансијски спас’ државе, Грци су рекли јасно НЕ 5.7.2015. Јункер је назвао тај рефередум ‘неразумним циркусом’.^[6] Мартин Шулц, Председник Европског парламента назвао је рефередум ‘проблемом’.^[7] Без обзира на јасно изражену вољу народа, грчка власт је супротно тој јасној вољи народа прихватила план Тројке само недељу дана после рефередума. Ако је тако, рефередум као једна од најзначајнијих тековина демократије нема више великог смисла. Налазимо се не само у пост-демократској, већ и у пост-законској организацији друштва.

Опијене привлачношћу ЕУ каква је она била пре три деценије, све власти у Србији помало безглаво срљају у чланство ЕУ. Међутим, ЕУ није више оно што је давно била. ЕУ није више светионик економског и другог напретка, већ се претворила у јасну звезду падалицу. Власт у Србији или није способна или не жели да то схвати и види. ЕУ све више захтева од земаља које јој приступају, а све мање им пружа за узврат.

Земље Истока које су приступиле ЕУ доживеле су очигледан економски напредак. То је оно чиме се ЕУ-занесењаци хвале. Али то је само половина приче. Друга половина је тамна и скривана. Она се тиче цене тог напретка: незаустављиво задуживање у иностранству. Лако је водити политику земље која се бесомучно задужује, а велики цех плаћају будуће генерације које садашња генерација ништа не пита. То је као када добијете кредитну картицу, трошите без ограничења, а неко други у будућности плаћа ваше садашње издатке. Економски крхке земље истока ЕУ морају да имају потпуно отворена домаћа тржишта за робу из ‘старе’ ЕУ која је конкурентнија од домаће. Повећава се увоз и задуживање да се тај увоз плати, а домаће фирме се затварају. Земље убрзано падају у дужничко ропство.^[8] Иста судбина чека и Србију у ЕУ.

Како би се референдум о приступању Србије ЕУ злоупотребио најбоље осликавају речи Јадранке Јоксимовић, министарке без портфеља задужене за европске интеграције. Наводимо:

‘Министарка је на пленарном заседању Националног конвента о ЕУ позвала представнике цивилног друштва да грађанима објасне да европске интеграције нису процес на који нас тера Брисел, већ механизам помоћу којег радимо ствари брже и боље у нашу корист.

Она је рекла да ће пред чланство у Унији бити одржан референдум, као и да наше европске интеграције имају легалитет и легитимитет.

"Наравно да постоји референдум као опција, да се на крају грађани у финалној фази опредељују на основу свих предочених успеха и проблема, да ли је чланство легитиман избор за Србију", рекла је Јоксимовићева. [\[9\]](#)

Наведено обећање звучи као јасно обраћање народу и обећање да ће народ да одлучи о приступању Србије ЕУ једног далеког дана у будућности. Сигурни смо да би министарка требало да добро зна да би такав референдум био потпуно бесмислен и непотребан. Разлог је тај што када се дође до те тачке када би се народу понудио референдум, Србија би тада већ 98% била у пуном чланству ЕУ кроз деценијама дуге преговоре о поглављима о приступању ЕУ. Због тога би такав референдум значео у бити мање од стављања тачке на слово ј.

Чини нам се да је наведено обећање власти замајавање народа таквим референдумом у далекој будућности. Ако је референдум о приступању Србије ЕУ потребан, он је већ закасно. Ипак није прекасно да се народ и сада пита на јасан начин једноставним питањем: *Да ли сте за то да Србија настави преговоре са ЕУ о приступању тој организацији?* Међутим власт такав референдум неће да пружи народу сада, док још није прекасно. Власт се помало прибојава одговора народа на то питање. Зато власт немушто подвлачи одговор у смислу: није потребно да питамо народ јер је народ гласао за нас, а ми смо за приступање ЕУ. ЕУ је (скривено) провучена у пакету на мала врата, а без да је народ за то непосредно и јасно питан. То је слично као недавна и од народа забашурена ратификација приступања Црне Горе НАТО пакту.

5. Закључак

ЕУ се налази у дубокој егзистенцијалној кризи. Њена будућност је неизвесна што потврђују изјаве највиших званичника и ЕУ и њених држава чланица. Проширење ЕУ није и неће бити никакав приоритет за ЕУ још врло дуги низ година. Нико не зна каква ће бити ЕУ за пет или десет година, да ли ће је уопште бити у облику да задржи постојеће земље у свом чланству. Велика су питања: да ли ЕУ треба проблематичну Србију у свом чланству? Да ли је Србији потребна звезда падалица каква је ЕУ?

ЕУ невиђено и преко сваке мере наставља да понижава Србију претварајући се из часног посредника у јасну страну учесницу (против Србије) у преговорима са Косовом и Метохијом. Док је Србија чврсто на европској узици и суздржана и посвећена

миру, ЕУ никако (или млако, млитаво и прекасно) реагује на изјаве о ‘Великој Албанији’ која укључује и Ниш. Када би неко од званичника у Србији нешто слично изјавио (рецимо о Републици Српској или Српској Крајини), једва би чекали ‘пријатељи’ Србије из ЕУ да уведу Србији санкције.

Власт у Србији свесно или несвесно мазохистички пристаје да буде гажена од Запада, појединих суседа и представника са Косова и Метохије јер има само један пут, пут у тонућу ЕУ. Када би се власт у Србији пробудила схватила динамику ЕУ, проширила своје видике и спознала и друге, а не само ЕУ могућности, тада би се однос према Србији и Србима битно променио.

Да ли треба срљати у ЕУ и за то вероватно платити огромну реалну и неповратну цену: могуће фактичко признање независности Косова и Метохије (и за то плаћати ратну одштету); угушење Републике Српске; независност Војводине, Рашке области; примање и интеграција стотина хиљада миграната из муслиманског света;... А шта Србија добија за узврат? Добија: дужничко ропство, урушавајућу, нефункционалну и потпуно нестабилну ЕУ која не зна ни шта ће сама са собом.[\[10\]](#)

Редовни члан Матице српске у Новом Саду

[\[1\]](#) В. Ђрајак и Ј. Cerovina, ‘Kad političari predviđaju budućnost države’, Politika, 07.8.2007; ‘U EU od 2007. do 2014.’, Politika, 07.8.2007.

[\[2\]](#) B92, ‘Đelić: U EU na Vidovdan 2014’, 05.08.2007.

[\[3\]](#) Kada neka zemlja EU želi da onemogući pristup Srbije EU, ona može da zatraži sledeće: Dajte nam geografsku kartu Srbije.

[\[4\]](#) Pregovori o Bregzitu će biti vrlo teži, zahtevni i neizvesni. Dok je još u članstvu EU, Britanija ima obaveze, ali i mogućnost da blokira rad EU, recimo da ne pruži saglasnost za godišnji budžet EU. Ako bude neprihvatljivih ucena iz Brisela (postoje nagoveštaji da je to realna mogućnost), ne isključuje se realna mogućnost i ‘tvrđog’ napuštanja EU (britanski odlazak od pregovaračkog stola). Navedeno bi stvorilo haotičnu situaciju.

[\[5\] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf](https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf)

[\[6\]](#) M. Holehouse, ‘I do not understand Greek referendum circus’, The Telegraph, 7.7.2015.

[\[7\]](#) M. Holehouse, ‘I do not understand Greek referendum circus’, The Telegraph, 7.7.2015.

[\[8\]](#) M. Jovanović i J. Damjanović (2014). ‘EU eastern enlargement: economic effects on new members 2000-2012’, Journal of Economic Integration, str. 201-243. <http://ssrn.com/abstract=2447612>

[\[9\]](#) RTS, ‘Joksimovićeva: Do kraja juna da otvorimo dva ili tri poglavlja’, 24.04.2017.

[\[10\]](#) Dokaz je ‘Beli papir o budućnosti Evrope’ do 2025.

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf

= = = =

<http://www.nspm.rs/ekonomska-politika/koliko-ima-smisla-referendum-o-pristupanju-srbije-evropskoj-uniji-i-kada.html>